

нього середовища і власності; інтереси місцевого населення і т. д.).

Окрім того, необхідна наявність на території вторинних ресурсів:

- житлового сектору (готелів, мотелів, таборів для автотуристів, пансіонатів);
- сектору громадського харчування (кафе, ресторанів, закусочних та ін.);
- сектору організації подорожей (агентств, організаторів екскурсій тощо);

- транспортного сектору (повітряного і водного транспорту, потягів, автобусів);

- сектору розваг;
- інформаційного сектору (туристична інформаційна мережа);
- додаткових послуг та сервісної системи.

Модернізація економіки регіону та необхідність задіявання ресурсного потенціалу всіх видів зумовлюють актуальність розвитку ТРК як фактору соціально-економічного розвитку території.

Список використаних джерел:

1. Бейдик В.Ф. Рекреаційно-туристські ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування: [монографія] / В.Ф. Бейдик. – К.: Київський університет, 2001. – 395 с.
2. Дядечко Л.П. Економіка підприємств туристичного бізнесу / Л.П. Дядечко. – Донецьк, 2003. – 172 с.
3. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 312 с.
4. Розрахунки чисельності туристичних потоків та забезпечення ними обсягів споживання товарів та послуг туристичних та інших галузей економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tourism.gov.ua/>.

Белинская Я. В.

Чаплыгин А. В.

Университет государственной фискальной службы Украины

ФОРМИРОВАНИЕ И РАЗВИТИЕ ТУРИСТСКО-РЕКРЕАЦИОННОГО КОМПЛЕКСА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Резюме

В статье исследовано понятие и функции туристско-рекреационного комплекса, проанализированы социально-экономические последствия его функционирования, приведены направления влияния на экономику региона и её стимулирования.

Ключевые слова: экономика туризма, туристско-рекреационный комплекс, экономические функции туристско-рекреационного комплекса, туристско-рекреационные ресурсы.

Belinska Y. V.

Chaplygin O.V.

University of State Fiscal Service of Ukraine

FORMATION AND DEVELOPMENT OF TOURISM AND RECREATIONAL COMPLEX IN MODERN CONDITIONS

Summary

The article examines the concept and functions of tourist and recreational complex, analyzes the socio-economic impact of its operation, gives the direction of the influence on the regional economy and its stimulating.

Key words: Economics of tourism, recreational and tourist complex, economic functions of a recreational and tourist complex, tourist and recreational resources.

УДК 330.341.424

Герасимчук В. В.

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського

Кузьменко О. Ю.

«Кременчуцький центр міжнародних зв'язків та економічного розвитку «Кременчук-Інвест»

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

У статті узагальнено законодавчі та нормативні документи для застосування організаційно-економічного механізму індустриальних парків. З'ясовано передумови створення індустриальних парків у країні. Визначено принципи розвитку та функціонування індустриальних парків. Систематизовано основні напрями розвитку індустриальних парків та пріоритетні галузі економічної діяльності для розвитку на території індустриального парку.

Ключові слова: концепція, інвестиції, індустриальний парк, ініціатор, мито, регіон, розвиток.

Постановка проблеми. В економіці сучасної України розвиток індустриальних парків визначає нові можливості для розвитку промисловості

та регіонів, зміцнення співпраці між підприємствами, інвесторами, органами місцевого самоврядування, інституціями економічного розвитку

та іншими зацікавленими сторонами. Цей процес узгоджений із державною економічною політикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом актуальним є вивчення питань формування та розвитку індустріальних парків. Дослідження з даного питання проводять Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України, Асоціація індустріальних парків України та Державне агентство з інвестицій і управління національними проектами України. Нині питанням обґрунтування процедури створення індустріальних парків приділяється чимало уваги. Серед учених, які розкривають особливості створення та розвитку індустріальних парків як нової організаційної форми індустріальної трансформації промислового потенціалу України, необхідно виділити О. Молдована, Л. Малюту, А. Павлюка, О. Єгорову, Л. Федулова, В. Чорну та ін.

О. Молдован досліджував механізми та ефективність упровадження індустріальних парків в Україні [1; 2]. Л. Малюта розглядав індустріальні парки як вектор інноваційного розвитку промисловості [3]. Питання політики стимулювання та вдосконалення розвитку індустріальних парків в Україні вивчали А. Павлюк та О. Єгорова [4]. Л. Федулова вивчала питання можливості реалізації інноваційного потенціалу регіонів України за допомогою індустріальних парків [5]. В. Чорна досліджувала досвід функціонування та напруми розвитку індустріальних парків в Україні [6].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Одним зі шляхів співпраці з іноземними партнерами є створення індустріальних парків. Процедури формування індустріальних парків у спеціалізованій літературі приділяється чимало уваги. Але потрібно зазначити, що питання потребує більш детального вивчення. Необхідно сформулювати передумови створення таких парків та визначити напрями їх розвитку на території України.

Мета статті полягає у дослідженні передумов створення та систематизації основних напрямів розвитку індустріальних парків в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Індустріальні парки у світі сьогодні розвиваються з геометричною прогресією, що можна пояснити їх роллю у забезпеченні конкурентоспроможності національних економік. Так, О. Молдован обґрунтовує поширення індустріальних парків тим, що вони сприяють збільшенню інвестиційної активності в економіці, оскільки природна сутність функціонування індустріальних парків базується на залученні інвестицій, зокрема у виробництво високотехнологічної продукції, продукції імпортозаміщення. Також вони сприяють естетичній, економічній, екологічній структуризації населених пунктів, «очищення» міста від промислового виробництва [1, с. 1].

Індустріальний парк визначають як юридично відокремлену земельну ділянку, на якій розміщується промислове виробництво. Індустріальний парк може займати площу від кількох десятків і сягати до кількох сот гектарів. Площа такого парку буде знаходитися в межах однієї адміністративно-територіальної одиниці, яка виділена для промислового розвитку. На цих площах часто (хоча необов'язково) поширюється спеціальний режим економічної діяльності, інколи – особливий режим оподаткування, який є відмінним від загального [2, с. 2]. Однак ці особливі умови повинні відповідати міжнародним стандартам.

Після прийняття в 2006 р. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції створення індустріальних (промислових) парків» відбулася активізація діяльності, що пов'язана зі створенням індустріальних парків у країні [7]. У 2012–2015 рр. завдяки певним законодавчим та нормативним документам утворилося необхідне правове поле щодо використання організаційно-економічного механізму індустріальних парків. До переліку таких документів слід віднести Постанову КМУ «Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти)» [8], Митний кодекс України [9], Закон України «Про індустріальні парки» [10], Постанову КМУ «Про затвердження Порядку прийняття рішення про включення індустріального (промислового) парку до Реєстру індустріальних (промислових) парків» [11], Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження форми Типового договору про створення та функціонування індустріального парку» [12], Постанову КМУ «Про Порядок затвердження переліків устаткування, обладнання та комплектувальних виробів, матеріалів, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами, ввозяться на митну територію України ініціаторами створення індустріальних (промислових) парків – суб'єктами господарювання, керуючими компаніями таких парків для їх облаштування та учасниками індустріальних (промислових) парків для провадження господарської діяльності у межах зазначених парків і які звільняються від оподаткування митом».

Законом передбачено, що індустріальний парк – територія, що визначена ініціатором (особою, яка його створює) відповідно до містобудівної документації та облаштована відповідною інфраструктурою. Учасники індустріального парку в межах цієї території можуть здійснювати господарську діяльність, пов'язану з промисловим виробництвом, та науково-дослідну діяльність у галузі інформації і телекомунікації на умовах, визначених Законом та договором про здійснення господарської діяльності в межах індустріального парку [10].

Постановою КМУ «Про порядок включення індустріальних (промислових) парків до Реєстру індустріальних (промислових) парків» затверджено процедуру реєстрації індустріальних парків у Реєстрі індустріальних парків [14]. Держава надає фінансову підтримку ініціатору задля створення та облаштування індустріального парку.

Органи місцевої влади здебільшого стають ініціаторами створення індустріальних парків, оскільки саме вони зацікавлені в стимулюванні інвестиційної активності на своїй території. Вони краще обізнані з технологічним, інфраструктурним, географічним потенціалом своєї території, тому можуть якісніше розробити бізнес-план для формування індустріального парку.

Огляд спеціалізованої літератури [1–3] дає змогу визначити, що для створення індустріальних парків в Україні є такі передумови:

1. Географічне розташування. В Європі Україна – найбільша за площею країна, що знаходиться у центрі торговельного шляху Європа – Росія – Центральна Азія – Близький Схід. Її розташування є оптимальним для розміщення виробництва, а також експорту товарів до країн Європи та Азії. Через територію України проходять чотири з десяти європейських транспортних

коридорів. Україна має вихід на Близький Схід та до Азовського та Чорного морів.

2. Природні ресурси. В Україні є 200 видів корисних копалин та розвідано близько 20 тис. родовищ. За запасами і видобутком титано-цирконієвих, марганцевих, залізних руд, багатьох видів неметалічної сировини Україна займає перші місця серед країн Європи та світу. Україна має 30% світових чорноземів, які займають понад 60% площі земель сільськогосподарського призначення.

3. Робоча сила. Близько 22 млн. населення країни є економічно активним. Україна займає 16-е місце серед 105 країн світу за загальною кількістю студентів та 7-е місце серед технічних спеціальностей (за даними UNESCO, Global Education Digest). Значна частка дорослого населення має вищу освіту.

4. Ринок, який швидко зростає. Україна має великий ринок, що має значний потенціал для росту за відносно невеликого рівня конкуренції. Така тенденція спостерігається у багатьох галузях. Зростання ВВП порівняно з попереднім роком на 5,2% та промислового виробництва на 7,6% свідчить про покращення економічної ситуації в країні. Україна посідає 8-е місце за обсягом виробництва сталі (за даними World Steel Association) і 5-е – за обсягом експорту пшениці після Канади, США, Австралії та РФ (за даними Міністерства аграрної політики).

5. Ліберальні та відкриті торговельні режими. Україна займає активну торговельну позицію на зовнішніх ринках, про що свідчать підписані міжнародні угоди про подвійне оподаткування (63 країни). Підписання Угоди про асоціацію з ЄС сприятиме утворенню зони вільної торгівлі.

6. Конкурентні галузі. Україна має низку конкурентних галузей: АПК, енергетика, IT-технології, машинобудування, туризм. Агροпромисловий сектор є одним із найбільш перспективних секторів національної економіки. Частка агропромислового сектору становить більше 20% ВВП. Як уже було сказано, за обсягом експорту соняшникової олії Україна займає перше місце у світі (58%) та входить до п'ятірки найбільших світових експортерів зерна. На території СНД Україна посідає лідерські позиції з виробництва

літаків, складних машин, автомобілів. Що стосується розвитку в IT-сфері, то Україна є п'ятим світовим ринком аутсорсингових послуг. Вона демонструє найвищі темпи зростання у світі. У поточному році обсяги даного ринку становлять більше 1 млрд. дол. США (за даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України).

7. Інфраструктура. В Україні добре розвинуті мережі залізничного, повітряного, автомобільного сполучення (дороги – близько 170 тис. км, залізничні шляхи – понад 22 тис. км, водні шляхи – понад 2 тис. км) (за даними Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України).

8. Інвестиційний клімат. В Україні сприятливий інвестиційний клімат, про що свідчить зниження ставки податку на прибуток для всіх суб'єктів господарювання з 23% у 2011 р. до 16% у 2014 р. У майбутньому планується знизити ставку ПДВ (20%) до рівня 17% [2, с. 4].

У ході розроблення індустріальних парків слід урахувати, що основними напрямками їх розвитку є: підвищення інвестиційної привабливості промислового регіону, розвиток малого і середнього виробничого бізнесу, поява нових робочих місць, трансферт технологій, імпортозаміщення (рис. 1).

У результаті проведення економічного аналізу регіону визначаються пріоритетні види економічної діяльності, галузі для формування індустріального парку: IT-технології, електроніка, машинобудування, логістика, альтернативна енергетика, малий та середній бізнес, хімічна, фармацевтична промисловість, екоощадні матеріали, виробництво на основі давальницької сировини і т. ін. У результаті цього можна створити конкурентні переваги для індустріальних парків, знизити ризики для компаній, які будуть учасниками парку, зменшити час для залучення інвестицій.

Відповідно до визначених видів економічної діяльності, галузі індустріальні парки розробляють власну концепцію розвитку. Концепція індустріального парку запропонує ідею та напрями розвитку індустріального парку, допоможе сформулювати технічну та правову інформацію, визначити потенційні ризики та шляхи їх зменшення,

Рис. 1. Основні напрями розвитку індустріальних парків

Джерело: складено автором

розрахувати потребу в додатковій інфраструктурі й оцінити витрати на її розвиток або будівництво. На основі даної концепції визначають профіль потенційних учасників (інвесторів) майбутнього індустріального парку [2, с. 3].

Незважаючи на те що нормативно-правові засади створення та функціонування індустріальних парків сформовані, все ще існують перешкоди щодо впровадження організаційно-економічного механізму та забезпечення ефективності його використання. Є низка неврегульованих питань та чинників, які стримують формування та функціонування індустріальних парків в Україні. Серед них П. Павлюк та О. Єгорова [4] визначають такі:

- несприятливі умови підприємницької діяльності, а також значне погіршення інвестиційного клімату в 2014–2015 рр., що є результатом нестабільної політичної ситуації в країні та наявності збройних конфліктів на сході України;

- відсутність необхідної інфраструктури та обмеженість ресурсів, потрібних для фінансування розбудови індустріальних парків. Здебільшого це стосується індустріальних парків, які перебувають у муніципальній чи державній власності та створюватимуться на територіях вільних від забудови і без певної інфраструктури;

- відсутність чітких процедур отримання фінансової допомоги з бюджету міста чи держави, що може призвести до втрати державної підтримки під час формування індустріальних парків та створити підстави для корупційних схем;

- немає гарантій щодо стабільності умов функціонування індустріальних парків;

- відсутність державної підтримки діяльності індустріальних парків;

- невідповідність системи створення і функціонування індустріальних парків очікуванням інвесторів, тому що нормативно не врегульовані питання щодо податкових преференцій для суб'єктів індустріальних парків;

- дуже складна процедура щодо узгодження переліку товарів, які учасник індустріального парку або керуюча компанія хоче ввезти без сплати мита;

- неоднозначним є положення про обов'язки учасників, які зазначені в договорі створення та функціонування індустріального парку;

- невизначено механізм звільнення від орендної плати за земельні ділянки. Відповідно до чинного законодавства (Земельного кодексу, Податкового кодексу, Закону України «Про оренду землі»), не встановлено надання пільг;

- не розроблено механізм для отримання пільг та державної допомоги за умов несприятливого середовища для інвестиційної діяльності в країні.

Л. Федулова виділяє напрям розвитку індустріальних парків шляхом підвищення інвестиційної привабливості перспективних високотехнологічних секторів економіки, розвитку конкуренції в секторах економіки, стимулювання інноваційної поведінки компаній із державною участю та природними монополіями, усунення в системі державного регулювання бар'єрів, що перешкоджають нарощуванню інноваційної активності [6, с. 303].

Висновки. Індустріальні парки – це невід'ємний складник економічної системи для країн, що розвиваються. Вони є інструментом, який дасть змогу стимулювати промислове виробництво, збільшити зайнятість населення, залучити інвестиції, вирівняти економічний розвиток регіонів. До основних передумов формування індустріальних парків в Україні слід віднести: наявність багатьох видів ресурсів; географічне розташування; наявність у країні економічно активного населення; ринок, що має значний потенціал росту та невеликий рівень конкуренції у багатьох галузях; наявність підписаних міжнародних угод та членство України в СОТ; розвинуті конкурентні галузі: АПК, енергетика, туризм, машинобудування, ІТ-технології; розвинута мережа залізничного, повітряного, автомобільного сполучень; сприятливий інвестиційний клімат.

Розвиток індустріальних парків в Україні є досить перспективним та економічно вигідним як для підприємств, так і для держави у цілому. Напрямами створення та розвитку індустріальних парків є, по-перше, надання захисту малому та середньому бізнесу; по-друге, створення відповідних умов для розвитку освіти та інформаційної діяльності; по-третє, розроблення мотивуючого оподаткування та системи заохочення осіб, які роблять внесок у створення інновацій.

Отже, активний розвиток системи індустріальних парків допоможе Україні усунути деформацію структури промисловості та залучити інвестиційні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Молдован О.О. Щодо механізмів запровадження індустріальних парків в Україні / О.О. Молдован // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 1(30). – С. 32–41.
2. Молдован О.О. Доцільність запровадження індустріальних парків в Україні / О.О. Молдован // Економіка промисловості. – 2011. – № 2. – С. 3–9.
3. Малюта Л. Індустріальні парки – інноваційний вектор розвитку промислового виробництва / Л. Малюта // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2014. – Вип. 1(10). – С. 264–276.
4. Павлюк А.П. Напрями удосконалення політики стимулювання розвитку індустріальних парків в Україні / А.П. Павлюк, О.О. Єгорова // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 2(31). – С. 177–187.
5. Чорна В.Г. Індустріальні парки в Україні / В.Г. Чорна // Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Юридичні науки. – 2013. – № 4. – С. 100–105.
6. Федулова Л.А. Напрями розвитку індустріальних парків щодо реалізації інноваційного потенціалу регіонів України / Л.А. Федулова // Вісник Національної академії наук України. – 2013. – № 54. – С. 296–305.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції створення індустріальних (промислових) парків» // Офіційний вісник України. – 2006. – № 31. – С. 146. – Ст. 2240.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку проектів із пріоритетних напрямів соціально-економічного та культурного розвитку (національні проекти)» // Офіційний вісник України. – 2011. – № 3. – С. 82. – Ст. 177.
9. Митний кодекс України (ст. 287) від 13.03.2012 № 4495-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 32. – С. 1632. – Ст. 305.
10. Закон України «Про індустріальні парки» // Офіційний вісник України. – 2012. – № 59. – С. 12. – Ст. 2365.
11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку прийняття рішення про включення індустріального (промислового) парку до Реєстру індустріальних (промислових) парків» // Офіційний вісник України. – 2013. – № 27. – С. 10. – Ст. 916.

12. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Про затвердження форми Типового договору про створення та функціонування індустріального парку» // Офіційний вісник України. – 2013. – № 39. – С. 91. – Ст. 1386.
13. Постанова КМУ «Про Порядок затвердження переліків устаткування, обладнання та комплектувальних виробів, матеріалів, що не виробляються в Україні, які не є підакцизними товарами, ввозяться на митну територію України ініціаторами створення індустріальних (промислових) парків – суб'єктами господарювання, керуючими компаніями таких парків для їх облаштування та учасниками індустріальних (промислових) парків для провадження господарської діяльності у межах зазначених парків і які звільняються від оподаткування митом» // Офіційний вісник України. – 2013. – № 63. – С. 120. – Ст. 2302.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок включення індустріальних (промислових) парків до Реєстру індустріальних (промислових) парків» // Офіційний вісник України. – 2016. – № 216. – С. 9. – Ст. 52.
15. Кузьменко О.Ю. Актуальність створення індустріальних парків в Україні / О.Ю. Кузьменко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – С. 184–187.

Герасимчук В. В.

Кузьменко О. Ю.

Кременчугський національний університет імені Михайла Остроградського

ПРЕДПОСЫЛКИ СОЗДАНИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ИНДУСТРИАЛЬНЫХ ПАРКОВ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье определена сущность индустриальных парков, которые позволяют осуществить промышленную модернизацию отечественной экономики и восстановить конкурентоспособность национального товаропроизводителя на рынке глобальных инвестиций. Проведен обзор законодательных и нормативных документов для применения организационно-экономического механизма индустриальных парков. Определены предпосылки создания индустриальных парков в Украине. Рассмотрены принципы развития и функционирования индустриальных парков. Систематизированы основные направления развития индустриальных парков и приоритетные отрасли экономической деятельности для развития на территории индустриального парка.

Ключевые слова: концепция, инвестиции, индустриальный парк, инициатор, пошлина, регион, развитие.

Herasymchuk V. V.

Kuzmenko O. Y.

Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskyi national university

BACKGROUND AND AREAS OF INDUSTRIAL PARKS IN UKRAINE

Summary

The article defines the essence of the industrial parks that allow the industrial modernization of the domestic economy and to restore the competitiveness of national producers in the global investment market. The review of legislation and regulations for the application of organizational and economic mechanism of industrial parks was made. The preconditions of creation of industrial parks in Ukraine was found. The principles of the development and operation of industrial parks. The main directions of development of industrial parks and the priority sectors of economic activity for development in the industrial park was systematized.

Key words: concept, investment, industrial park, initiator, duty, region's development.